

När svarta strimmor
kristalliserar till pärlor

*I Fremstaver under Bláfjellets skugga på
Island härskar spökerna vid sista utposten mot
vildmarken. Under berget Blåkulla möter jag min
älvdrottning.*

*Vi bor i det lilla huset på heden intill stenöknen.
Inne är värmen och trivsel stor. Men utanför hu-
set på heden ökar stormen i styrka och blåser upp
alla dörrar och försöker krypa in genom fogarna i
fönstren.*

*Vid midnatt stillnar stormen när vi befinner oss
mitt i dess öga. Det är då älvdrottningen lockar
mig ut ur huset, först med vackra minnen från
gamla tider, från lägereldarna vid Gotska Sandön
där en alltmer hes flöjt ljuder medan vi sjunger
- innan vi går till sängs i våra sovsäckar.*

*Men sedan låter hon färden gå vidare till sedan
länge glömda sorger och svarta minnen, sorger
som var glömda och undanpackade. Åter får jag
leva genom de känslor som fanns under den tiden
och smärtan känns stor och tung.*

Island 2001

A wide-angle photograph of a desolate, rocky landscape under a vast, cloudy sky. The terrain is flat and covered in dark, jagged rocks and sparse, dry vegetation. The horizon is low, with a few distant hills visible. The sky is filled with soft, white clouds, and the overall atmosphere is one of quiet solitude.

Men jag vill säga som Violetta Parra har skrivit i Brita Åhmans översättning

*Jag vill tacka livet
som har gett mig smärtan
så att jag kan skilja
lyckan ifrån sorgen*

*Jag vill tacka livet
som gett mig så mycket
det gav mig två ögon
och när jag dem öppnar
kan jag klart urskilja
det svarta från det vita
och högt däruppe
himplens mantel strödd med stjärnor
i mängden människor den som jag älskar*

**Om int om had vart imilla
had katt djäpt pjärna**

*Om inte polarluften varit så hög,
om inte silvergräsets vippor och rödvenens skyar
vuxit på samma breddgrad som i Ladriket,
så lika och ändå inte.*

*Om inte tiden att tänka varit så lång i sommar och pengarna så få.
Om inte ett nästan 100-årigt livsöde varit till ända i dagarna.
Om det inte varit så varmt i sovsalarna, så lite privatsamhet.
Om inte kvinnohormoner stormat i sin månadscykel.
Om inte visorna och gemenskapen varit så lika ungdomsårens glada tid,
så lika och ändå inte.*

*Jag var den trettonde i flocken,
med, men ändå lite vid sidan av.*

*Om inte stormen dragit förbi Fremstaver den natten,
hade inte älvdrottningen ridit iväg med min själ.*

Det gjorde så ont.

*Men kanske är tiden kommen
att bryta generationers bundna svårmod
för att kunna befria nästa generation.*

Saga

*Det fanns bara några få foton av henne,
en nordisk kvinna med det ljusa lockiga håret
som nästan svartnade med åren och barnen.*

*Hennes namn var Saga och bara Saga.
Hennes mor var bördig från Jämtland,
upväxt på en storgård dit hennes morfar
hämtat en vacker men fattig flicka från Norge
under förbänders färd till Trondheim.*

*Men vem var Sagas far,
det fick hon inte veta förrän det var giftasdax
och jag vet det ännu inte.
Men nu när hennes mor är borta
är tiden kommen.*

*Första gången hon blev medvetslös
var jag tolv, tror jag.
Minnets hennes försvann
och hon visste inte vem hennes man och barn var.
Jag vet inte om mannen fick reda på det
och i alla fall inte hennes barn
- förrän långt senare.*

*Saga var min mor.
Det var hon som lärde mig att se
tuvtätelnas silvervippor och
höra den spröda silverklängen från blåklockors blomkorgar.*

Sonia Sagas dotter

Två tentor och en lärdom

*De ringer för att höra hur det gick på kemitentan:
Jodå, säger jag försiktigt,
för det gäller ju att inte ta ut några segrar i förskott.
Men det var inte därför de ringde.
Nej, nu när tentan är klar,
så att arbetet är gjort,
kan de berätta att pappa ligger på sjukhus med halvsidig förlamning*

*Jag sitter och märker upp boken med olika färgkoder för att kunna hitta snabbt.
Vi får använda boken i biologisk statistik under tentan.
Däremellan åker jag till sjukhuset för att hälsa på.*

*Vi blev hemskickade med en burk valium
och beskedet att han nog inte skulle leva så länge,
mitt under besökstiden.*

*Vi säger hej till varandra,
jag säger att det inte är långt till påsk och att vi ses snart
- men tanken finns att det kanske är sista gången.
Ögonen jag ser i sjukhushissen speglar inget av den sorg
som finns i kroppen när jag åker därifrån.
Inte ens en darrning på rösten hörs.*

*I Stockholm väntar tentan i biologisk statistik,
med uppgifter om hjärtpatienter och placeboeffekter.
Men EKG-apparaten som är kopplad till pappas bröst
kan ju inte ha något med placebomedicin att göra!
Eller?*

*Tentan klaras, men innan beskedet kommer
bär färden norrut igen.
Tåget dundrar på rälsen och
mellan vagnarna hänger frosten och isen.
Jag är på väg hem för att begrava min pappa.*

*Kunskapen i biologisk statistik är bara polityr,
så fråga mig inte idag om variansanalyser eller chi²-tester.
Istället lärde jag mig att ta vara på livet,
att spara på livets pärlor.*

*I min lilla bok skrev jag först upp artlistor,
sedan naturupplevelser
och därefter har boken också fyllts av ridupplevelser
och numera kan nog där en och annan fest rymmas.*

Att spara på livets pärlor.

En julberättelse

Med kraft och svung får jag sparken att ta högsta fart på isiga vägar.
Vinden viner, mössan är neddragen för det är bitande kallt,
stjärnorna gnistrar ovanför,
kanske är där också norrsken,
men vem har tid att titta när man är ung.
Farten tjusar.

Snabbt rinner sparken förbi hus där julgranar är tända,
de lyser välkomnande
- men det är inte för mig.
I tankarna drömmer jag att
jag sparkar upp dörren så att glasrutorna krasar sönder
och går in med snöiga kängor.
Granen vräker jag ned på golvet,
stampar sönder grenar, änglar, flaggor och pumlor.
Jag hatar julen.

Till nyår gör vi tutti frutti som spetsas med Grådask.
Några timmar ska den stå innan smaken är mättad,
- men även denna lilla mängd alkohol känner pappa av,
och jag förstår hur sjuk han blir.
Några veckor senare är han borta.

Det är julfest på kursen och stämningen är hög.
Jag är där med min och min
och vi äter en del innan det är dags för mig att ringa.
Nej, det var för sent
och syrebristen för stor,
nu är det bara att vänta.

Kroppen rycker till för varje telefonsamtal
och stressen är permanent.
När några dagar gått är utmattningen nära
men det dröjer ännu åtta månader innan hon, min mamma, är borta
och vardagslivet hinner komma och mildra smärtan.
Telefonsamtalen blir en del av vardagslivet.
Det skriksvarta övergår till grått.

Granen är behängd med svärmors garntomtar,
svenska flaggor, pumlor, och
andra vackra saker.
Den lille gossen sträcker sig efter allt det vackra
och reser sig upp.
Han svävar över golvet på stapplande ben
i sina allra första steg
med en förvånad min.
Jag älskar julen.

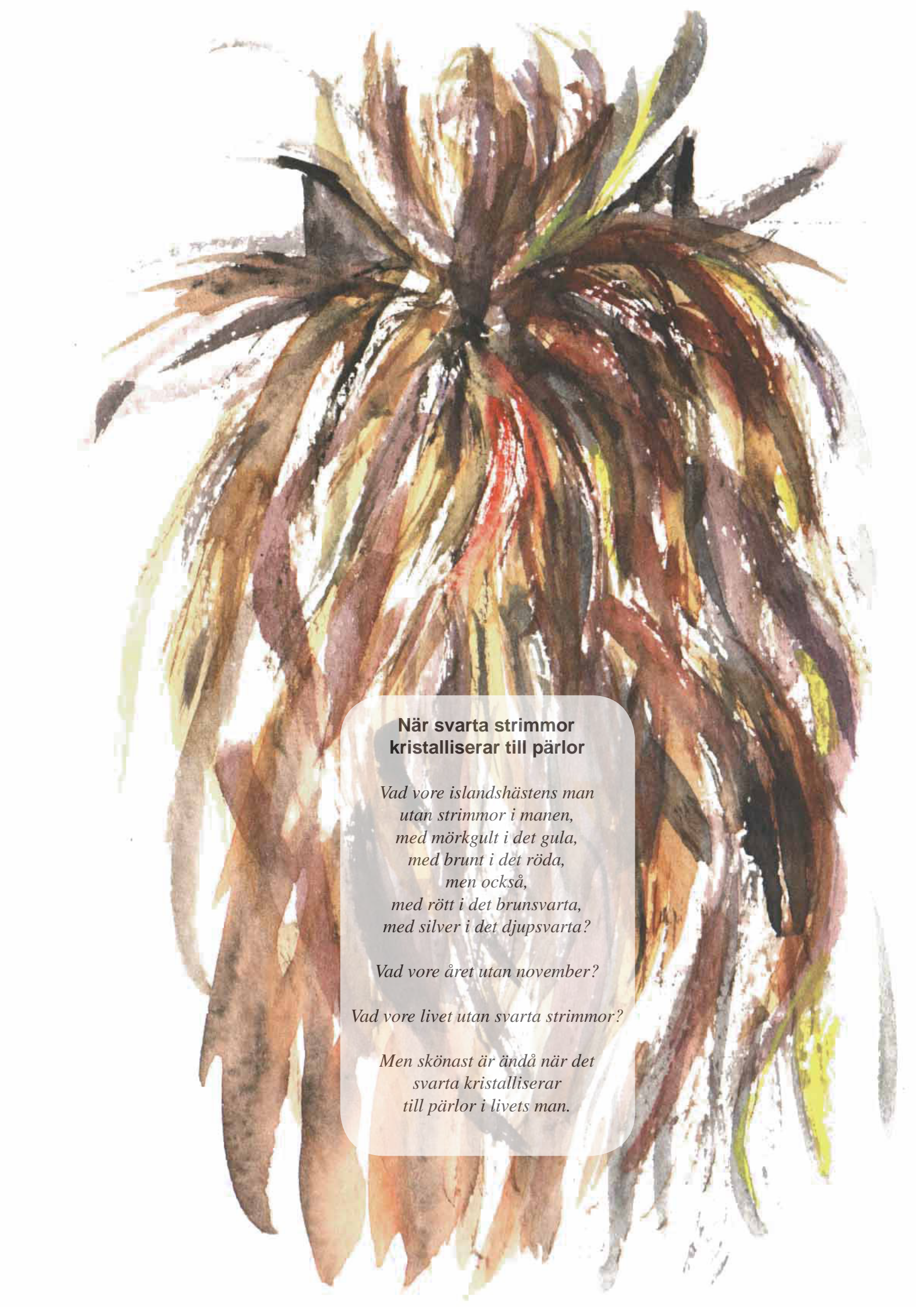
Att inte räcka till

*Hon låg där i sängen
och vilade så lugnt.
Men till henne var slangar knutna.*

*Sista gången drev jag omkring i korridoren,
gick fram och tillbaka
och satte mig till sist i caféet
En vända till i korridoren
utan att kunna öppna dörren.
Innan jag vände och gick.
Utan att se henne,
åter till parkeringen,
till min son och man.
Det var sista gången,
jag såg, men ändå inte såg henne,
min mor.*

*Lisa ännu inte fyllda femtio
fanns i Ingrid's och mitt liv
under hennes sista år.
Det hade jag aldrig klarat
utan mitt misslyckande nästan tjugo år innan.*

*Att inte räcka till idag
är en färd till
förmågan imorgon*

**När svarta strimmor
kristalliserar till pärlor**

*Vad vore islandshästens man
utan strimmor i manen,
med mörkgult i det gula,
med brunt i det röda,
men också,
med rött i det brunsvarta,
med silver i det djupsvarta?*

Vad vore året utan november?

Vad vore livet utan svarta strimmor?

*Men skönast är ändå när det
svarta kristalliserar
till pärlor i livets man.*

Att kristallisera

*Det värsta är det gråa,
när apatins dimma lägger sig tung
- ingen väg finns som leder ut.
Men bäst är ändå att gå,
att vandra, att vara aktiv,
vart spelar ingen roll,
men vandringen leder till sist till
att en svag blek sol lyser igenom dimman
först i en glimt och sedan alltmer
för att till sist visa solen i all sin kraft
när dimman helt lättar.*

*Skönt vore också att ha något litet kodord
för svarta dagar
- nelliedagarna -
då man inte behövde förklara så mycket
utan bara blev ombrydd*

*Det smärtsammaste är det svarta,
det gör så ont när ångesten gnager i bröstet,
men här finns ändå en väg ut
om det svarta mörkret kan kristallisera till pärlor.
Men akta er för att lägga bomull kring hjärtat
med alkohol eller andra droger.*

*Det svarta svårmodet innehåller så mycket energi,
som hotar att bränna sönder kroppen
om den inte får utlopp.
Bäst är att låta energin spränga fram,
genom att:
vandra, springa, sjunga, skriva, måla, skapa livsvisdom
eller göra något kreativt som kräver energi.*

*Det svarta svårmodet tar så mycket energi,
som gör kroppens så trött,
att inte ens en tiomilavandring skulle varit värre.
Bäst är då att söka vila,
genom att:
bada i en het källa, sitta i en bastu, floata i ett badkar,
få massage eller kanske få akupunktur.*

*Men viktigast av allt är att
dela med sig av sitt svårmod
till någon eller helst några
- i någon form.*

Älvdrottningen

Min älvdrottning bor i Ladriket, där vattnets smak är en blandning av det klara destillerade fjällflodens vatten med en tyngre krydda av skogars barr och myrmarkers hartsdoft. Men vattnet har också en doft som bara syresättningen genom forsar och fall ger. Där finns inte den jolmiga doften från odlingsbygders gröna och varma vatten.

Älvdrottningen badar sin nakna kropp i forsens virvlar och låter vattnet smeka hår, bröst och lår. Hon dansar runt i allt brutalare virvlar och lånar ibland en utterham för att leka i älvens vatten. Vattnet kastar sig över stenar och bildar en glasklar bubbla som blåst glas innan bubblan slås sönder i ett fräsande skum bakom varje sten. De stockar som flottas gör bara leken häftigare med den hisnande känslan av att undvika faran. På sina ställen bildas virvlar som suger ned allt och inte släpper ifrån sig sin skörd förrän i svarta blankvattens garn. Här är farligt att vara, i älvdrottningens vilda dans. Låter du dig följas med i vattnets virvlar kanske hon fångar dig och låter dig dansa med tills din kropp stillnat - så akta dig för att titta ned i det forsande vattnet. För det bryr inte henne vad som händer dig, när hon leker i sin vilda dans. Ett hårt vasst vislande från strömstaren över forsens dån ackompanjerar dansen.

Men ro och vila kan du finna där älven stillnar och breder ut sig i ett sel. Eller följ älven till en sidoström där forsens är mindre stark och där forsens dån har minskat till ett milt stråkande eller porlande ljud. Här där älven möter odlingsbygden stillnar älven. Där åkerbäret blommar i igenväxta diken bakom ladornas pentagoner - i Ladriket. Där storspovens vemodiga sång övergår i en jublande drill - oåt oåt oyt trru-i trru-il trrru-il trrru-il trrru-yhl.

Där kan du sätta dig och titta ner i vattnet och låta dina sorger och bekymmer flyta bort med strömmen. Här finns ett lugn och ro för att hon ska kunna lyssna till dig. Vattnets stilla porlande söver dig till ro och du kan låta älven vagga dig till söms utan att vara rädd.

På kvällarna i polarluftens svalka smyger älvdrottningens döttrar upp till sin äldans på ängar och sankmarker. Men inte alltför långt bort, de måste hinna komma hem innan dagen gryr och solens strålar börjar värma. De låter sina långa slöjor svepa längs marken och upp i luften i en fager dans.

Men när tropiknätternas värme härskar söker älvdrottningen och hennes döttrar skydd och svalka i älvar, sjöar och källor.

Sonia Sagadotter